

Metsäteollisuus ry:n ammatillisen koulutuksen linjaukset

Metsäteollisuuden työllisistä yli puolet on ammatillisesti koulutettuja. Osaavan työvoiman saatavuuden kannalta ammatillinen koulutus on myös jatkossa lukumäärällisesti merkittävin väylä metsäteollisuuden töihin. Ammatillisen koulutuksen laadusta huolehtiminen on suomalaisen metsäteollisuuden kilpailukyvyistä huolehtimista. Myös metsätalouden työvoimatarpeissa korostuvat ammatillisesti koulutetut.

Metsäteollisuudelle keskeisimpiä koulutusaloja ovat tekniikan alat ja metsäala sekä logistiikka. Viennin suuri kotimaisen arvonlisän osuus perustuu pitkään kotimaiseen arvoketjuun, joka alkaa metsätalouden työtehtävistä. Tekniikan aloilta valmistuneet työllistyvät metsäteollisuuteen erilaisiin tehtäviin tehdasympäristössä, esimerkiksi tuotannon ja kunnossapidon töihin. On ensiarvoisen tärkeää, että koulutuspaikkoja on riittävästi metsäteollisuudelle tärkeissä tutkinnoissa.

Metsäteollisuuden työtehtävät ammatillisesti kouluttautuneille ovat korkean tuottavuuden töitä. Vaatimustaso osaamisessa on kasvanut tuottavuuden kehittyessä. Yleiset mielikuvat tehdastyön yksinkertaisuudesta ovat vanhanaikaisia. Todellisuudessa työympäristössä työskennellään teknologisen kehityksen kärjessä ja työntekijöiden ja toimihenkilöiden välinen raja on monissa paikoin alkanut hämärtymään. Metsäsektorin tekemä tärkeä vetovoimatyö korjaa mielikuvia ja luo nuorille positiivista tulevaisuudenkuvaa.

Metsäteollisuuden yrityksissä on havaittu perustutkinnosta valmistuneiden osaamisen tason heikentyneen ammatillisen koulutuksen reformin jälkeen. Samalla työelämässä osaamisen vaade on kasvanut. Puutteita on niin ammatillisissa perustaidoissa kuin yleisissä työelämätaidoissakin. Tämä on johtanut koulutuksen vastuun lipumiseen liiaksi yrityksille.

1 Osaamistaso ja koulutuksen saatavuus

Lähiopetuksen määrän väheneminen huolestuttaa metsäteollisuuden työnantajia ammattiosaamisen ja työelämätaitojen omaksumisen näkökulmasta. Oppilaitoksista saadun todistuksen tulee tarkoittaa todistusta todellisesta osaamisesta ja perusedellytyksistä aloittaa työskentely teollisessa yrityksessä. Tämä on tärkeää niin yrityksille kuin koulutuksen järjestäjillekin, ja erityisesti työuransa aloittaville ammattilaisille. Nuorillakin oletetaan olevan taitoja, joita heille ei ole ammattikoulussa opetettu. Ilmeistä on, ettei koulusta valmistunut ole täysin valmis työntekijä ja oppimiselle on varattu resursseja työelämässä. Toimipaikoilta ei kuitenkaan löydy samanlaista pedagogista osaamista, jota oppilaitoksissa on mahdollista tarjota.

- Tunnistetaan lähiopetuksen tärkeys käytännön osaamisen kannalta oppilaitoksissa. Metsäteollisuuden näkökulmasta arvosana-asteikolla osaamisessa tulee tavoitella vähintään tasoa 3.
- Pidetään huoli, että julkisella rahoituksella pystytään kustantamaan osaaville opettajille palkat ja oppilaitoksille laitehankinnat tekniikan aloilla sekä metsäalalla ja logistiikassa.

- Ylläpidetään ja kehitetään oppisopimusta niin, että se on yrityksille ja oppilaitoksille mieluinen kouluttamismuoto. Varmistetaan oppisopimuskiintiöiden riittävyys.
- Varmistetaan ammatillisen koulutuksen alueellinen kattavuus. Tuotantolaitokset ja raaka-aine ovat maantieteellisesti ympäri Suomea ja erityisesti oppivelvollisilla on isompi kynnys lähteä opiskelemaan kauas kotiseudustaan.
- Kehitetään kansainvälisten tutkintojen tunnustamista ulkomailla hankitun osaamisen tunnistamiseksi.
- Oppilaitosten autonomian lisääminen ei saa johtaa koulutuksen laadun heikentymiseen.

2 Jatkuva oppiminen

Metsäteollisuudessa on laajasti käytetty ammattitutkintoja työhön johtavana koulutuksena. Koulutuspolitiikan trendi on ollut se, että tutkintojen kasautumista pitäisi ehkäistä ja tehtyjen tutkintojen nostaa koulutustasoa. Metsäteollisuudessa ammatillisen perustutkinnon lisäksi on välttämättä oltava mahdollisuus työntekijöiden osaamisen kehittämiseksi ammatti- ja erikoisammattitutkinnoin. Metsäteollisuudessa on hyvin myönteinen kokemus myös alanvaihtajista, joilla on usein monipuolista osaamista ja syvää motivaatiota työntekoa kohtaan. He jäävät alalle mieluusti.

Nykyisin noin kuudesosa 20–29-vuotiaista on vailla peruskoulun jälkeistä tutkintoa. Osuus on korkea ja tarkoittaa hukattua potentiaalia niin työvoiman saatavuuden kuin yhteiskunnallisesta ja inhimillisestä näkökulmasta. Osuuden pienentäminen tulisi olla koulutusputken tärkeä tavoite. Tässä on niin peruskoulutuksella kuin opinto-ohjauksella merkityksensä.

Tekniikan alojen ja metsäalan ammatillisen koulutuksen hakijatilastoissa on selvä miesenemmistö. Alan yritykset tekevät jo toimia sukupuolittuneisuuden vähentämiseksi, koska alan työtehtäviin ei ole sukupuolivaatimusta.

- Tunnistetaan ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen tosiasiallinen koulutustasoa nostava vaikutus ja niiden tärkeys yrityksille.
- Säilytetään ammatillinen koulutus kolmiportaisena. Tutkintojen perusteiden uudistaminen tulisi tehdä kaikki kolme tasoa samanaikaisesti tarkastellen.
- Tehdään jatkuvan oppimisen väylistä pitkäjänteisiä ja pysyväkenteisiä sekä tunnettuja.
- Palautetaan Suomi LUMA-osaamisen kärkimaaksi ja toteutetaan kansallista LUMA-strategiaa.
- Toisen asteen ammatillisen koulutuksen on oltava jatkossakin realistinen väylä korkea-asteelle ja sieltä valmistumiselle.
- Naisten ja tyttöjen hakeutumisessa tekniikan aloille tai metsäalalle ei saa olla esteenä ennakoluulot ja tietämättömyys metsäteollisuudesta opinto-ohjauksessa tai oppilaitoksissa.

3 Tekniikan alojen ja metsäalan koulutus

Metsäteollisuudelle keskeiset ovat sähkö- ja automaation, prosessiteollisuuden, kone- ja tuotantotekniikan, laboratorioalan ja puuteollisuuden tutkinnot. Näiden osaajista kilpaillaan niin yritysten kuin teollisuuden toimialojen kesken. Tekniikan aloilta valmistuneiden huomattavasta työttömien osuudesta huolimatta myös metsäteollisuudessa on heistä osaajapulaa. Erityisesti sähkö- ja automaatio-osaaminen korostuu osaamistarpeissa. Työllistymistä edesautetaan vastaamalla paikallisen elinkeinoelämän tarpeisiin jo tutkintojen opintosisällöstä päätettäessä.

Metsäalan tutkinnot tuottavat työvoimaa vaativiin ja itsenäisiin tehtäviin. Puun korjuun ja kuljetuksen työnkuva on vuosien varrella muuttunut merkittävästi ja oppilaitokset ovat onnistuneesti jalkauttaneet kehittyntä teknologiaa käytäntöön. Metsäsektorin arvoketjun työvoimatarpeet on täytettävä jokaisessa kohdassa.

- Kehitetään sähkö- ja automaatioalan perustutkinnon prosessiosaamista. Edistetään myös perustutkinnosta valmistuneiden tietoisuutta teollisuuden työmahdollisuuksista.
- Otetaan metsäkoneenkuljettajakoulutukseen soveltuvuuskokeet käyttöön. Soveltuvuuskoe on kolmen vuoden ajan pilotoitu ja sen käyttöönoton puolesta on vaikuttava näyttö.
- Tehdään puutavara-autonkuljettajien koulutukseen profiilin nosto ja selkeä koulutuspolku.
- Kartoitetaan kuljettajakoulutuksen potentiaalinen yhteistyö Puolustusvoimien kanssa.